

CRNA GORA
CENTAR ZA POSREDOVANJE
Broj:02/1-013/20-873
Podgorica, 20.03.2020.g.

IZVJEŠTAJ

O RADU CENTRA ZA POSREDOVANJE ZA 2019. GODINU

I UVOD

Saglasno Zakonu o posredovanju, Centar za posredovanje je pripremio Izvještaj o radu za 2019.godinu kojim su obuhvaćene aktivnosti koje se odnose na ostvarenje ciljeva sadržanih u Srednjoročnom programu rada Vlade za 2018-2020, Programu rada Vlade za 2019.g., Programu razvoja alternativnog rješavanja sporova (ARS) za 2019-2021, Programu rada Centra za posredovanje za 2019.godinu, realizaciji Budžeta za 2019.godinu, kao i predlog mjera za unapređenje stanja u oblasti djelovanja Centra i ostale aktivnosti u okviru nadležnosti Centra-vršenje stručnih i administrativnih poslova u vezi sa posredovanjem.

II REALIZACIJA CILJEVA IZ SREDNJOROČNOG PROGRAMA RADA VLADE 2018-2020

Centar za posredovanje je, u saradnji sa Ministarstvom pravde, radio na realizaciji ciljeva i ključnih obaveza u okviru Prioriteta 2 Srednjoročnog programa, koji se odnose na poboljšanje pristupa pravdi građanima i pravnim subjektima primjenom alternativnih načina rješavanja sporova (medijacije), kao efikasnog, finansijski isplativog, održivog i dostupnog načina rješavanja sporova. Shodno tome, donijet je Program razvoja ARS za 2019-2021 i znatno povećan broj predmeta upućenih na posredovanje, povećan broj prihvaćenih posredovanja i broj posredovanja u kojima je postignut sporazum. Takođe, Vlada je formirala Savjet za podsticanje i unapređenje primjene alternativnih načina rješavanja sporova u kojem Centar za posredovanje aktivno učestvuje.

III REALIZACIJA CILJEVA IZ PROGRAMA RADA VLADE ZA 2019.G.

Centar za posredovanje je, u saradnji sa Ministarstvom pravde, aktivno učestvovao u izradi Predloga Zakona o alternativnom rješavanju sporova (ARS) koji se nalazi u skupštinskoj proceduri. Takođe, Centar je svoj rad u 2019.godini bazirao i na realizaciji obaveza i mjera koje su predviđene Programom razvoja ARS za 2019-2021, usvojenog u decembru 2018.godine, kojim su utvrđene smjernice za efikasniju primjenu posredovanja (medijacije) i drugih alternativnih načina rješavanja sporova i određeni zadaci i odgovornost svih relevantnih subjekata, odgovornih za postizanje definisanih ciljeva.

IV REALIZACIJA CILJEVA IZ PROGRAMA RADA CENTRA ZA POSREDOVANJE ZA 2019.GODINU

Shodno utvrđenom Programu rada Centra za posredovanje za 2019.godinu, Centar je realizovao niz aktivnosti koje su se odnosile na:

1. učešće u izradi Zakona o ARS-u i unapređenje šireg normativnog okvira koji prati donošenje Zakona o ARS-u;
2. edukaciju novih posrednika/medijatora i unapređenje stručnih kapaciteta licenciranih posrednika;
3. edukaciju relevantnih aktera u postupku posredovanja – advokata, sudija i državnih tužilaca;
4. podizanje nivoa informisanosti svih relevantnih aktera o alternativnom rješavanju sporova kroz kontinuiranu promociju;
5. razvijanje i implementaciju programa školske medijacije i upoznavanje studenata pravnih fakulteta sa institutom posredovanja/medijacije;
- 6.uspostavljanje saradnje sa međunarodnim partnerima u cilju obezbjeđenja neophodne finansijske i ekspertske podrške;

1. Učešće u izradi Zakona o ARS-u i i unapređenje šireg normativnog okvira koji prati donošenje Zakona o ARS-u

1.1. Predstavnici Centra su aktivno učestvovali u procesu izrade Predloga Zakona o alternativnom rješavanju sporova, čije donošenje je predviđeno za prvi kvartal 2020.godine.

1.2. Takođe, predstavnici Centra su učestvovali i u izradi Predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku i Zakona o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona koji će biti donešeni istovremeno kad i Zakon o ARS-u. Shodno obavezama iz Programa razvoja ARS, Centar je kod Ministarstva pravde inicirao izmjene Sudskog poslovnika u cilju uređenja pitanja koja se odnose na sprovođenje, upisivanje i administriranje u vezi predmeta upućenih na posredovanje. Ministarstvo je izmijenilo Sudski poslovnik u oktobru 2019.godine.

1.3. Kao posebno značajno treba pomenuti i potpisivanje Konvencije UN-a o međunarodnim poravnanim postignutim medijacijom (Singapurska konvencija o medijaciji), koja predstavlja prvu međunarodnu konvenciju koja propisuje uniforman i efikasan pravni okvir za prinudno izvršenje medijacijskih poravnanja i veoma važan instrument za harmonizaciju prava alternativnog rješavanja sporova u Evropi i svijetu.

2. Edukacija novih posrednika/medijatora i unapređenje stručnih kapaciteta licenciranih posrednika

2.1.Shodno obavezama iz Programa razvoja ARS i Zakona o posredovanju, kao i procjeni potreba povećanja broja posrednika u pojedinim gradovima, Centar je, shodno finansijskim mogućnostima i podršci međunarodnih partnera, posebnu pažnju posvetio edukaciji novih posrednika i daljnjem stručnom usavršavanju već licenciranih posrednika, i organizovao sledeće obuke:

- u periodu 21- 24. juna 2019.godine organizovana su dva dvodnevna seminara/napredne obuke za posrednike na temu: "Visoki konflikti roditelja – stranaka u postupku posredovanja u razvodu braka", kojima se odazvalo ukupno 60 posrednika iz svih gradova Crne Gore. Predavač

na seminaru je bila prof. dr sc. Gordana Buljan Flander, direktorica Poliklinike za zaštitu djece grada Zagreba, renomirani stručnjak iz oblasti dječje psihologije. Na seminarima je bilo govora o najboljem interesu djece u visoko – konfliktnim razvodima brakova, prepoznavanju manipulacije djecom i sistemom od strane roditelja, karakteristikama roditelja u visokom konfliktu kao klijenata, tehnikama rada sa roditeljima u visokom konfliktu i upotrebi stečenih znanja u medijaciji u porodičnim sporovima, posebno u razvodima brakova u kojima ima maloljetne djece;

- dvije četvorodnevne bazične obuke za posrednike u građanskim sporovima, u periodu 18-21. oktobra i 15-18. novembra 2019. godine, na kojima su učestovala 34 polaznika iz Podgorice, Bara, Kotora, Berana, Pljevlja, Rožaja, Bijelog Polja i Plava. Obuka je sprovedena u skladu sa Pravilnikom Ministarstva pravde o programu obuke za posrednike u građanskim sporovima i operativnim ciljem 3 Akcionog Plana Programa razvoja ARS - Ojačane stručne kompetencije posrednika u okviru kojih jedna od ključnih mjera predviđa obezbjeđivanje neophodnog broja posrednika specijalizovanih za određene vrste sporova. Polaznike su obučavali treneri Centra za posredovanje;

- u saradnji sa Udruženjem medijatora Crne Gore, organizovan je 24. oktobra 2019. godine Okrugli sto na temu: "Krivična medijacija", na kojem je predstavljen Priručnik za obuku posrednika – posredovanje između maloljetnog učinioca krivičnog djela i oštećenog lica/žrtve, čiju izradu su podržali kancelarija UNICEF-a u Podgorici i Ambasada SAD-a u Crnoj Gori. Učesnici na okruglom stolu su bili: posrednici u krivičnim stvarima, predstavnici osnovnih državnih tužilaštava iz većine gradova u Crnoj Gori i predstavnici Uprave policije – inspektori za suzbijanje maloljetničke delikvancije i nasilja u porodici. Predavači na okruglom stolu su bile autorke Priručnika: dr Ivana Stevanović, dr Vesna Gmaz Luški i Dijana Popović Gavranović;

- u saradnji sa Njemačkom fondacijom za međunarodnu pravnu pomoć (IRZ), organizovan je u periodu 19–20. novembra 2019. godine dvodnevni seminar "Alternativno rješavanje sporova, posebno medijacija, u Njemačkoj: normativni okvir i praksa" radi upoznavanja posrednika sa normativnim i institucionalnim okvirom, praksom i iskustvima Republike Njemačke u primjeni medijacije u rješavanju različitih vrsta sporova. Na seminaru je učestvovalo 40 posrednika iz više crnogorskih gradova. Gosti i predavači na seminaru bili su: Dr. Robert Weber, Ambasador Federalne Republike Njemačke; Ibrahim Smailović, generalni direktor Direktorata za građansko zakonodavstvo i nadzor; Dr. Stefan Purner, Šef projekta za Jugoistočnu Evropu, IRZ; Harald Walther, Direktor okružnog suda Russelsheim i medijator; Michael Hausner, bivši državni sekretar u Ministarstvu pravde federalne države Thuringer, konsilijator u Odboru za konsolidaciju Asocijacije Njemačke banke i Winfried Schubert, bivši predsjednik Ustavnog suda Federalne države Sachsen-Anhalt i konsilijator u Odboru za konsolidaciju Asocijacije Njemačke banke.

- u cilju unapređenja stručnih kapaciteta i kvaliteta rada posrednika u građanskim sporovima, a u saradnji sa britanskom renomiranom organizacijom Centrom za efikasno rješavanje sporova (CEDR), i uz podršku Ministarstva pravde, dana 10. decembra 2019. godine organizovana je jednodnevna napredna obuka za 25 posrednika u građanskim sporovima na temu vještina posrednika u vođenju pojedinih faza postupka, posebno faze istraživanja i faze pregovaranja. Treneri na obuci su bili eksperti CEDR-a: Dr. Andrzej Grossman, Glavni konsultant i medijator u CEDR i Stephen Bate, ovlašćeni arbitar F.C.I Arb., akreditovani medijator i advokat;

- u cilju obezbjeđenja preduslova za primjenu novog metoda alternativnog rješavanja sporova – rane neutralne ocjene spora, u saradnji sa CEDR-om i uz podršku Ministarstva pravde, organizovan je 11. decembra 2019.godine jednodnevni seminar za obuku 8 potencijalnih ranih neutralnih evaluatora spora. Treneri na obuci su bili eksperti CEDR-a: Dr. Andrzej Grossman, Glavni konsultant i medijator u CEDR i Stephen Bate, ovlašćeni arbitar F.C.I Arb., akreditovani medijator i advokat;

2.2. Redovan godišnji sastanak sa posrednicima u građanskim i krivičnim stvarima organizovan je 20. aprila 2019.godine, u Podgorici. Tom prilikom posrednici su bili informisani o aktivnostima koje Vlada Crne Gore preuzima u cilju unapređenja pristupa pravdi građanima i pravnim subjektima podsticanjem, odnosno unapređenjem primjene alternativnih načina rješavanja sporova, naročito posredovanja, donošenjem strateških dokumenata - Srednjoročnog programa rada Vlade za period 2018-2020.godinu i Programa razvoja alternativnog rješavanja sporova za 2019-2021.godinu; o formiranju Vladinog Savjeta za podsticanje i unapređenje primjene alternativnog rješavanja sporova, Dalje, učesnici su bili upoznati sa novim rješenjima iz Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju, sa predlogom internih akata Centra koji se odnose na način određivanja, odnosno dodjele predmeta posrednicima u slučaju da ih stranke nisu odredile, sa načinom plaćanja troškova postupka posredovanja, aktivnostima realizovanim od strane Centra u toku 2018.godine, kao i aktivnostima planiranim za 2019.godinu.

2.3. U saradnji sa Kancelarijom UNICEF-a u Podgorici i Ambasdom SAD-a u Crnoj Gori objavljen je Priručnik za obuku posrednika – posredovanje između maloljetnog učinioca krivičnog djela i oštećenog lica/žrtve.

2.4. S obzirom na potrebu izrade novog Etičkog kodeksa posrednika i obaveze predviđene Programom razvoja ARS-a, urađen je predlog novog Etičkog kodeksa posrednika, u saradnji i uz ekspertsku podršku Savjeta Evrope, a u okviru „Horizontalnog programa za Zapadni Balkan i Tursku 2019-2022”.

3. Edukacija relevantnih aktera u postupku posredovanja – advokata, sudija i državnih tužilaca

3.1. U saradnji sa Udruženjem medijatora Crne Gore, organizovana su 17. i 18. juna 2019.godine dva informativna jednodnevna seminarra o medijaciji za advokate „Advokati u postupku posredovanja“. Predavač na seminaru bio je Janez Starman, advokat i potpredsjednik Advokatske komore Republike Slovenije, koji je i predsjednik Centra za mirenje Advokatske akademije, medijator i trener za medijaciju. Na seminarima je uzelo učešće 50 advokata.

3.2. U saradnji sa Centrom za demokratiju i ljudska prava – CEDEM, koji je implementirao projekat "Podrška unapređenju efikasnosti i transparentnosti rada crnogorskog pravosuđa", održana je dvodnevna škola o medijaciji i reformi krivično-procesnog zakonodavstva na kojoj su učestvovali predstavnici sudova, državnih tužilaštava i nevladinih organizacija. Škola je održana u periodu od 08. do 09.oktobra 2019.g.

3.3. Centar za posredovanje je 26. decembra.2019.g., u saradnji sa Evropskim pokretom i Ministarstvom pravde, organizovao Okrugli sto "Posredovanje u Crnoj Gori - rezultati, izazovi i nova legislativa", na kome su učesnici bili advokati, sudije i posrednici. Na Okruglom stolu je bilo govora o radu Centra za posredovanje i primjeni posredovanja u Crnoj Gori, novim zakonskim

rješenjima, odnosu sudova prema posredovanju, dobitima za sudove koji upućuju predmete na posredovanje, medijskoj zastupljenosti Centra za posredovanje i dr.

3.4. U cilju daljeg informisanja sudija o institutu posredovanja i samim tim veće prihvatljivosti ovog načina rješavanja sporova od strane sudija, Centar je 26. novembra 2019.godine, u saradnji sa Centrom za obuku u sudstvu i Državnom tužilaštvu, organizovao jednodnevni seminar za sudije na kome su učesnici imali mogućnost da se upoznaju sa radom Centra, problemima u radu i stepenom primjene posredovanja u Crnoj Gori, novinama koje će donijeti Zakon o ARS-u, kao i o porodičnoj medijaciji i koristima za dijete kada se porodični spor rješava pred Centrom za posredovanje.

4. Podizanje nivoa informisanosti svih relevantnih aktera o alternativnom rješavanju sporova kroz kontinuiranu promociju

4.1. S obzirom na važnost informisanja stručne i šire javnosti o posredovanju, u saradnji sa Centrom za demokratiju i ljudska prava – CEDEM, dana 23. februara 2019.godine sprovedene su promotivne aktivnosti o posredovanju, u prostoru Delta Centra, kako bi se što veći broj građana, kroz dodjelu brošura o posredovanju i direktan kontakt sa predstavnicima Centra za posredovanje i posrednicima, upoznali sa mogućnošću i prednostima, odnosno koristima rješavanja spora u postupku posredovanja. U cilju sagledavanja nivoa informisanosti građana o institutu posredovanja, kao i njihovoj spremnosti da svoj spor pokušaju riješiti pred Centrom za posredovanje, zainteresovani građani su imali priliku da popune upitnik čiji rezultati i odgovori će pomoći Centru u osmišljavanju daljnjih promotivnih aktivnosti radi unapređenja primjene posredovanja. Pomenuta promotivna aktivnost organizovana je u okviru projekta "Podrška unapređenju efikasnosti i transparentnosti rada crnogorskog pravosuđa" koji je implementirao CEDEM a finansijski podržalo Ministarstva pravde.

4.2. Centar za posredovanje i Centar za demokratiju i ljudska prava – CEDEM organizovali su 27.marta 2019.godine edukativnu info sesiju o alternativnim načinima rješavanja sporova za studente novinarstva i novinare štampanih i elektronskih medija, koja je imala za cilj informisanje učesnika, sadašnjih i budućih novinara, o posredovanju, sa posebnim akcentom na normativni i institucionalni okvir u oblasti posredovanja, pojam i postupak posredovanja i praksu i iskustva u primjeni posredovanja, posebno u porodičnim sporovima, kako bi u svom budućem radu, na adekvatan način i u skladu sa Etičkim kodeksom, izvještavali o posredovanju.

4.3. Centar za posredovanje Crne Gore je, u periodu od 02. do 06. decembra 2019.godine, organizovao po prvi put "Nedelju medijacije u Crnoj Gori", sa ciljem upoznavanja građana i šire stručne javnosti sa institutom posredovanja, normativnim i insitucionalnim okvirom u ovoj oblasti, strateškim dokumentima i aktivnostima koje Centar za posredovanje realizuje u cilju unapređenja primjene posredovanja. Pomenuta manifestacija će se od ove godine organizovati svake naredne godine u prvom nedjelji decembra.

Tokom realizacije "Nedelje medijacije u Crnoj Gori" u 2019.godini, Centar za posredovanje je u saradnji sa Privrednim sudom i Osnovnim sudom u Podgorici organizovao "nedjelju medijacije" u pomenutim sudovima; organizovao susret sa studentima Pravnog fakulteta - Univerziteta Crne Gore; održao okrugli sto na temu školske medijacije i realizovao niz drugih promotivnih aktivnosti sa ciljem afirmacije alternativnih načina rješavanja spora.

4.4. Radi promocije posredovanja u porodičnim sporovima i davanja pojašnjenja u vezi očekivanih i mogućih konkretnih pitanja građana, urađen je animirani film koji daje sve bitnije odgovore na potencijalna pitanja građana o porodičnoj medijaciji. Isti je objavljen na sajtu Centra.

4.5. Sajt Centra za posredovanje se redovno ažurirao i objavljivale su se sve važnije informacije o aktivnostima Centra.

4.6. U cilju informisanja što većeg broja građana o radu Centra za posredovanje i institutu posredovanja urađena je i stavljena u funkciju mobilna aplikacija Centra za posredovanje koja se može skinuti sa sajta Centra.

4.7. S obzirom na veoma veliku važnost promocije posredovanja, Centar je povremeno koristio usluge google oglašavanja za određene ciljne grupe, objavljivao banere na pojedinim portalima, emitovao povremeno, u saradnji sa Udruženjem medijatora, spot na TV Vijesti, RTCG i Prvoj televiziji, objavljivao intervju direktora Centra za posredovanje u pisanim medijima, predstavljao rad Centra kroz gostovanje direktora Centra u pojedinim TV i radio emisijama. Takođe, povremeno su bili objavljeni bilbordi i city light u skoro svim crnogorskim gradovima.

4.8. U okviru svojih redovnih aktivnosti, Centar je, zavisno od potreba, distribuirao promotivni materijal o posredovanju u različitim vrstama sporova svim sudovima i državnim tužilaštvima u Crnoj Gori.

4.9. U cilju daljnjeg podsticanja primjene posredovanja i prevazilaženja svakodnevnih problema koji se javljaju u praksi, organizovani su redovni sastanci sa Zaštitnikom imovinskopravnih interesa Crne Gore, kao i sa predstavnicima relevantnih ministarstava i sudova.

5. Razvijanje i implementacija programa školske medijacije i upoznavanje studenata pravnih fakulteta sa institutom posredovanja/medijacije

5.1. Shodno Memorandumu o saradnji, potpisanim sa Ministarstvom prosvjete, dana 12. februara 2019.godine, i obavezama iz Programa razvoja ARS, kao i na osnovu Programa za obuku nastavnika "Školska medijacija", koji je pripremio Centar za posredovanje a akreditovali su ga Zavod za školstvo u avgustu 2019.godine, organizovane su dvije četvorodnevne bazične obuke o školskoj medijaciji i to:

- u periodu od 19. do 22. avgusta 2019.godine., za 20 polaznika - profesora i stručnih radnika podgoričkih osnovnih škole „Štampar Makarije“ i „Vuk Karadžić“ i

- u periodu od 24. do 27. avgusta 2019.godine., za 20 polaznika - profesora i stručnih radnika Osnovne škole „Radomir Mitrović“ Berane i Osnovne škole „Hajro Šahmanović“ Plav.

Cilj bazičnog treninga je bio upoznavanje učesnika sa pojmom školske medijacije, njenim načelima i prednostima za što uspješnije rješavanje eventualnih sukoba u školi; upoznavanje sa pojmom medijatora, njihovom ulogom i vještinama koje treba da posjeduju; upoznavanje sa fazama školske medijacije i sl.

5.2. U okviru "Nedjelje medijacije u Crnoj Gori", a shodno ključnoj mjeri iz Programa razvoja ARS koja se odnosi na uvođenje edukativnih sadržaja o medijaciji i drugim alternativnim

načinima rješavanja sporova na pravnim fakultetima u Crnoj Gori, studenti Pravnog fakulteta Univerziteta Crne Gore su dana 4. decembra 2019.godine posjetili Centar za posredovanje radi upoznavanja sa radom i iskustvima Centra za posredovanje, normativnim i institucionalnim okvirom u oblasti posredovanja, problemima u primjeni instituta posredovanje, statističkim podacima o broju posredovanja i dr.

5.3. U cilju uspostavljanja kontinuirane saradnje sa Fakultetom pravnih nauka UDG radi upoznavanja studenata sa institutom posredovanja i drugim alternativnim načinima rješavanja sporova, održan je sastanak sa dekanom fakulteta, prof.dr. Zoranom Stojanovićem i dogovoreno potpisivanjen Memoranduma o saradnji.

5.4. Shodno obavezama iz Programa razvoja ARS-a a u cilju razvijanja i uvođenja školske medijacije, kao efikasnog instrumenta za prevenciju vršnjačkog nasilja i poboljšanja međusobne komunikacije i empatije među djecom, organizovan je 6. decembra 2019.godine Okrugli sto „Školska medijacija“, na kome su pored predstavnika osnovnih škola u kojima se započelo sa implementacijom školske medijacije, govorili i školski medijatori i treneri iz Hrvatske i Srbije, upoznavajući učesnike sa njihovim iskustvima, rezultatima i problemima u implementaciji programa. Na okruglom stolu je bilo 40 učesnika (predstavnika Ministarstva prosvjete i pojedinih crnogorskih osnovnih i srednjih škola).

5.5. Radi promocije programa školske medijacije i upoznavanja nastavnika, djece i njihovih roditelja, Centar za posredovanje je pripremio i odštampao brošure/flajere i poster o školskoj medijaciji koji su distribuirani školama u kojima je započeta implementacija programa školske medijacije. Isti je postavljen i na sajtu Centra.

5.6. Centar za posredovanje se uključio, u svojstvu partnera na projektu, u realizaciju projekta Pravnog fakulteta Univerziteta CG, u okviru ERASMUS programa, koji se odnosi na razvijanje pravnih klinika na Pravnom fakultetu.

6. Uspostavljanje saradnje sa međunarodnim partnerima

U cilju obezbjeđenja dodatnih finansijskih sredstva i ekspertske podrške radi realizacije svih obaveza iz strateških dokumenata, Centar je inicirao sastanke sa potencijalnim međunarodnim partnerima. Održani su sastanci sa predstavnicima američke ambasade, Savjetom Evrope, Njemačkom fondacijom za međunarodnu pravnu saradnju, Međunarodnom organizacijom za razvoj prava (IDLO), kao i telekonferencija sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD). Svi međunarodni partneri su, shodno svojim mandatima i finansijskim mogućnostima, pokazali interesovanje za pružanje podrške Centru za posredovanje. Shodno tome, Centar se uključio, kao jedan od partnera Savjeta Evrope, u implementaciji „Horizontalnog programa za Zapadni Balkan i Tursku 2019-2022“ i dogovorio vidove podrške Centru tokom tri godine implementacije pomenutog projekta s tim da je u 2019.godini, uz ekspertsku podršku Savjeta Evrope, radna grupa, formirana od strane Centra, uradila predlog Etičkog kodeksa medijatora koji se treba usvojiti od strane Upravnog odbora Centra u 2020. godini. Dalje, sa američkom ambasadom je dogovorena organizacija dvije napredne obuke svih krivičnih medijatora u cilju ujednačavanja prakse, s tim da je američka ambasada, za potrebe Centra, odštampala materijal-fasckile, blokčiće, kese i hemijske olovke. Sa EBRD je održana telekonferencija u kojoj su bili uključeni i predstavnici IDLO - International Development Law Organization, kojom prilikom je dogovoreno da se započne postupak obezbjeđenja eventualne podrške EBRD, preko IDLO, u implementaciji i razvijanju privredne medijacije u Crnoj Gori. Shodno potrebi unapređenja stručnih kapaciteta

posrednika, kao i upoznavanja sa iskustvima i praksom drugih zemalja, uspostavljena je saradnja sa Njemačkom fondacijom za međunarodnu pravnu saradnju koja je pokazala interesovanje za pružanje višegodišnje podrške Centru, s tim da je u 2019.g. podržala organizovanje dvodnevne obuke za posrednike.

Centar za posredovanje je takođe uspostavio saradnju sa renomiranim organizacijama iz Engleske – CEDR (Centre for Effective Dispute Resolution) i Italije- ADR (Alternative dispute resolution) koje se bave pružanjem usluga medijacije u različitim vrstama sporova. Medijatori i eksperti CEDR su u 2019.godini bili uključeni, u svojstvu trenera, na seminarima koji su se bavili ranom neutralnom evaluacijom spora i vještinama medijatora.

V REALIZACIJA OPERATIVNIH CILJEVA PROGRAMA RAZVOJA ARS 2019-2021

U 2019.godini, Centar za posredovanje je, u saradnji sa Ministarstvom pravde, realizovao 88,68% od ukupnog broja predviđenih aktivnosti. Dvije aktivnosti, odnosno 3,77% od ukupnog broja predviđenih aktivnosti, nije realizovano iz objektivnih razloga. Djelimično su realizovane 4 aktivnosti, odnosno 7,55%, pri čemu treba naglasiti da su dvije aktivnosti (1.5.4. i 4.2.4.) povezane, kao i da su za sve nerealizovane i djelimično realizovane aktivnosti već preduzete mjere koje će u narednom periodu doprinijeti njihovoj uspješnoj realizaciji.

U okviru operativnog cilja 1. Unapređenje zakonodavnog okvira i dalji razvoj medijacije (posredovanja) i drugih načina alternativnog rješavanja sporova (ARS) u skladu sa međunarodnim standardima, posebno treba istaći sačinjavanje Predloga Zakona o alternativnom rješavanju sporova, koji se nalazi u skupštinskoj proceduri, i izrada Komparativne analize usklađenosti postojećeg zakonodavnog okvira s međunarodnim standardima posebno sa pravom EU, koja je prethodila navedenom zakonu, te formiranje Savjeta za podsticanje i unapređenje primjene alternativnog rješavanja sporova. Takođe, kao značajne treba izdvojiti aktivnosti preduzete u pravcu pripreme programa i realizovanje obuke evaluatora spora.

U okviru operativnog cilja 2. Unaprijeđenje kapaciteta Centra za posredovanje i njegovo prerastanje u Centar za alternativno rješavanje sporova, realizovane su aktivnosti koje su bile upravljene na jačanje kapaciteta Centra za posredovanje.

U okviru operativnog cilja 3. Jačanje stručnih kompetencija posrednika/medijatora, Centar za posredovanje je u izvještajnom periodu izradio analizu potreba za sprovođenjem obuka medijatora, na čijoj osnovi je izrađen godišnji plan obuke za medijatore, te organizovane dvije bazične i tri napredne obuke za medijatore.

U okviru operativnog cilja 4. Unapređenje informisanost javnosti o posredovanju i drugim alternativnim načinima rješavanja sporova, Centar za posredovanje je izradio šestomjesečni program kampanje o medijaciji/posredovanju, te, shodno istom, obezbijedio redovno ažuriranje WEB stranice i promociju na nacionalnim televizijama, posredstvom štampanih i elektronskih medija, te drugih sredstva javnog informisanja. Kao posebno značajne izdvajaju se aktivnosti upravljene na razvijanje školske medijacije. U tom pravcu je Centar za posredovanje sa

Ministarstvom prosvjete potpisao Memorandum o saradnji, sproveo bazičnu obuku o školskoj medijaciji 40 profesora i stručnih radnika, te edukovao 90-oro djece iz 4 osnovne škole.

U okviru operativnog cilja 5. Kreiranje sistema upravljanja predmetima u vezi sa postupcima posredovanja, na inicijativu i u saradnji sa Centrom za posredovanje, Ministarstvo pravde je pripremio Predlog izmjena Sudskog poslovnika, koje izmjene će obezbijediti sprovođenje efikasne procedure za upućivanje predmeta na medijaciju/posredovanje, kao i upravljanje predmetima

VI STATISTIKA (BROJ POSREDNIKA, BROJ PREDMETA, VRSTE SPOROVA)

Posrednici i geografska raspoređenost

<i>Gradovi</i>	<i>Broj posrednika u građanskim stvarima</i>	<i>Broj posrednika u krivičnim stvarima</i>
Podgorica	56	11
Nikšić	5	3
Bijelo Polje	8	4
Bar	6	2
Berane	6	2
Kotor	7	1
Cetinje	2	1
Herceg Novi	6	3
Ulcinj	3	2
Pljevlja	4	3
Plav	3	2
Rožaje	3	1
Žabljak	1	1
Danilovgrad	1	2
Kolašin	2	2
Ukupno	112	38

Geografska rasprostranjenost postupaka posredovanja

<i>Gradovi</i>	<i>Ukupno</i>	<i>Nije prihvaćeno</i>	<i>Postignut sporazum</i>	<i>Nije postignut sporazum</i>	<i>U radu</i>
Nikšić	562	54	95	8	405
Podgorica	873	213	616	35	9
Bijelo Polje	29	4	4	3	18
Bar	94	1	4	0	89
Berane	128	54	10	1	63
Kotor	109	13	90	6	0
Kolašin	41	32	6	2	1
Cetinje	11	3	6	0	2
Herceg Novi	11	5	4	2	0

Ulcinj	8	7	0	1	2
Pljevlja	11	5	4	2	0
Plav	2	2	0	0	0
Rožaje	5	4	0	1	0
Žabljak	12	12	0	0	0
Danilovgrad	12	5	6	1	0
Ukupno	1908	414	845	62	589

Vrste sporova rješavanih u postupku posredovanja

<i>Vrsta spora</i>	<i>Ukupno</i>	<i>Nije prihvaćeno posredovanje</i>	<i>Postignut sporazum</i>	<i>Nije postignut sporazum</i>	<i>U radu</i>
Porodični sporovi	187	87	57	38	5
Sporovi u kojima je država tužena	110	77	3	2	28
Radni sporovi	958	33	429	2	494
Imovinsko-pravni	96	33	54	9	0
Krivični sporovi	42	3	38	0	1
Sporovi male vrijednosti	920	136	25	7	0
Privredni sporovi	33	25	0	2	4
Posredovanje prije utuženja	315	20	239	2	55
Ukupno	1908	414	845	62	587

Upoređujući broj postupaka posredovanja, tj. broj upućenih, broj odbijenih i broj razmatranih, odnosno uspješno riješenih predmeta u postupku posredovanja u odnosu na 2018.godinu, može se konstatovati da je u 2019.godini:

- od strane sudova upućeno **13% više predmeta**;
- **58% manje neprihvaćenih** postupaka posredovanja;
- **123% više postupaka** u kojima je postignut sporazum;
- **78% manje postupaka** u kojima nije postignut sporazum.

Ono što je potrebno posebno istaći i što predstavlja poseban iskorak u primjeni posredovanja, je broj povećanih predloga za pokretanje postupka posredovanja prije pokretanja sudskog postupka, do čega nije došlo zbog obaveznog pokušaja rješavanja radnih odnosa vansudskim putem jer takvih predmeta maltene i da nije bilo u 2019.godini s obzirom da je većina građana, shodno relevantnim propisima i dotadašnjoj praksi, bila upoznata samo sa radom Agencije za mirno rješavanje radnih sporova. Međutim, sa izmjenama Zakona o državnim službenicima i namještenicima i donošenjem novog Zakona o radu, kojima je predviđena obaveza pokušaja rješavanja radnog spora, prije pokretanja sudskog postupka, i pred Centrom za posredovanje, ne samo Agencijom, za očekivati je da će u narednoj godini biti veći broj takvih predmeta, što će umnogome zavisiti i od drugih faktora.

U odnosu na broj predloga za pokretanje postupka posredovanja, prije utuženja, u odnosu na 2018.godine, u 2019.godini ih je bilo više za **215%**. Od toga 221 predlog se odnosio na radne sporove, 25 na imovinske sporove, 68 predmeta u kojima je država bila tužena i 2 predloga za posredovanje u porodičnim sporovima.

Na broj predmeta koji se rješavaju u postupku posredovanja pred Centrom utiče više faktora i to kako podsticajni tako i ograničavajući, odnosno ometajući faktori. Naime, u prošloj godini evidentan je bio veliki priliv radnih sporova koji su bili upućeni od strane pojedinih osnovnih sudova, posebno Osnovnog suda u Podgorici i Osnovnog suda u Nikšiću. Međutim, s druge strane, veći broj osnovnih sudova, i pored zakonske obaveze, je i dalje Centru upućivao veoma mali broj predmeta na posredovanje.

Ono što je takođe bitno pomenuti je da je i dalje prisutan problem neprihvatanja posredovanja od većeg broja advokata, mada se može konstatovati da se situacija u tom smislu pozitivno mijenja i da se povećava broj advokata koji ima pozitivan stav prema posredovanju i samim tim prihvata ovaj način rješavanja spora.

Nedovoljna informisanost opšte i stručne javnosti je i dalje je prisutna i pored velikih napora koje Centar ulaže u cilju podizanja nivoa informisanosti javnosti o institutu posredovanja i prednostima posredovanja za strane u sporu.

Realizacija Budžeta za 2019.g.

Budžet za 2019.godinu nije u postupnosti realizovan prvenstveno iz dva razloga: prvo, zbog zabrane zapošljavanja nisu bila popunjena sva radna mjesta predviđena Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji Centra za posredovanje (od 8 nepopunjenih radnih mjesta u 2019.g. je popunjeno samo jedno radno mjesto) i drugo zbog činjenice da je Uredba o visini nagrade za rad i naknade troškova posrednika mijenjana u avgustu 2019.godine, shodno Zakonu o izmjenama i dopunama zakona o posredovanju kojim je propisano u kojim vrstama sporova je posredovanje besplatno, tako da je plaćanje naknada posrednicima u sporovima u kojima je posredovanje besplatno počelo tek u septembru 2019.godine.

Preporuke:

Unapređenje primjene medijacije i drugih načina alternativnih rješavanja sporova je jedan od prioriteta u reformi pravosuđa, ne samo zbog evropskih direktiva u ovoj oblasti i zbog pretpristupnih pregovora, već prije svega zbog potrebe da naše pravosuđe bude efikasnije, da se unaprijedi efikasnost i pravovremenost zaštite građana i pravnih subjekata, unaprijedi poslovni ambijent, poboljša pristup pravdi i samim tim obezbjedi pravna sigurnost građana.

Takodje, jedan od prioriteta Vlade u narednom, shodno usvojenom Srednjoročnom programu rada Vlade, je razvijanje alternativnih načina rješavanja sporova kako bi pravda bila dostupnija građanima, a sudovi rasterećeni prevelikog broja predmeta. Dodatna odgovornost i obaveze Centra proizilaze i iz usvojenog Programa razvoja alternativnog rješavanja sporova za 2019-2021.godinu.

Shodno tome, u narednom periodu treba posebnu pažnju posvetiti:

1. realizaciji svih strateških ciljeva, mjera i obaveza iz Srednjoročnog programa rada Vlade 2018-2020 i Programa razvoja ARS-a 2019-2021;
2. implementaciji Zakona o ARS-u, čije donošenje se očekuje u prvom kvartalu 2020.godine, kojim će se jedinstveno urediti materija alternativnog rješavanja sporova i normirati opšta pravila i posebni dio kojim bi se regulisale specifičnosti pojedinih vrsta sporova i specifične metode alternativnog rješavanja sporova;
3. transformaciji Centra za posredovanje u Centar za ARS;
4. unapređenju primjene alternativnih načina rješavanja sporova kroz kontinuirano organizovanje bazičnih i specijalizovanih obuka i supervizijskih sastanaka za posrednike;
5. podsticanju i unapređenju primjene alternativnih načina rješavanja sporova kroz kontinuirano organizovanje obuka za sudije, advokate, predstavnike Zaštitnika imovinsko-pravnih interesa Crne Gore;
6. povećanju nivoa informisanosti građana i privrednih subjekata o mogućnostima i prednostima korišćenja alternativnih načina rješavanja sporova kroz različite promotivne aktivnosti, kao i obuku novinara radi adekvatnog izvještavanja u medijima;
7. razvijanju mehanizama za kontrolu rada posrednika i sprovođenju redovnog praćenja i ocjenjivanja kvaliteta rada posrednika;
8. upoznavanju posrednika sa novim Etičkim kodeksom medijatora, shodno Evropskom etičkom kodeksu medijatora, i samim tim podizanju etičkih i profesionalnih standarda i kompetencija posrednika;
9. unapređenju primjene privredne medijacije kroz realizaciju projekta koji će podržati EBRD;
10. saradnji sa Udruženjem medijatora Crne Gore;
11. organizovanju „Nedjelje medijacije u Crnoj Gori” u prvoj nedjelji decembra 2020.g.;
12. organizovanju Regionalne konferenciji o ARS-u;
13. unapređenju izvještavanja o primjeni posredovanja i vođenju kvalitetne baze podataka u cilju prezentovanja relevantnih statističkih podataka;
14. održavanju mobilne aplikacije Centra za posredovanje i face book-a i instagrama Centra za posredovanje;
15. jačanju kadrovskih i stručnih kapaciteta Centra za posredovanje u pogledu broja i stručnosti zaposlenih u Centru za posredovanje;
16. razvijanju i primjeni novog metoda ARS-a - rane neutralne ocjene spora,;
17. daljnjem razvijanju i primjeni školske medijacije u odabranim osnovnim i srednjim školama što će dugoročno dati rezultata kod mirnog rješavanja sporova;

18. kontinuiranom informisanju i sprovođenju obuka sa zainteresovanim studentima pravnih fakulteta što će dugoročno dati rezultata u unapređenje primjene posredovanja u Crnoj Gori;
19. sprovođenju istraživanja o informisanosti i stavovima građana o ARS-u, kao i stavovima pojedinih aktera u postupku posredovanja (stranaka, sudija, advokata, posrednika);
20. kontinuiranoj saradnji sa međunarodnim partnerima;
21. pripremi predloga projekata radi apliciranja kod potencijalnih donatora u cilju prikupljanja dodatnih sredstava neophodnih za realizaciju pojedinih planiranih aktivnosti.

direktor
Marina Lutovac

Marina Lutovac